

๗. มหาลิสฺสตุต

[๔๗] เอกํ สมยํ ภควา เวสาลิยํ วิหริติ มหาเวเน กุฎาคารศาลายํ. อถโข มหาลิสฺสิจฺฉวิเยน ภควา เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสฺสีทิ, เอกมนฺตํ นิสฺสินฺโน โข มหาลิสฺสิจฺฉวิ ภควนฺตํ เอตทโวจ “โก นฺุ โข ฆนฺเต เหตุ โโก ปจฺจโย ปาปสฺส กมฺมสฺส กิริยาย ปาปสฺส กมฺมสฺส ปวตฺติยา”ติ? โลโภ โข มหาลิสฺส เหตุ โลโภ ปจฺจโย ปาปสฺส กมฺมสฺส กิริยาย ปาปสฺส กมฺมสฺส ปวตฺติยา, โทโส โข มหาลิสฺส เหตุ โทโส ปจฺจโย ปาปสฺส กมฺมสฺส กิริยาย ปาปสฺส กมฺมสฺส ปวตฺติยา, โมนโห โข มหาลิสฺส เหตุ โมนโห ปจฺจโย ปาปสฺส กมฺมสฺส กิริยาย ปาปสฺส กมฺมสฺส ปวตฺติยา, อโยนิโส มนฺสิกาโร โข มหาลิสฺส เหตุ อโยนิโส มนฺสิกาโร ปจฺจโย ปาปสฺส กมฺมสฺส กิริยาย ปาปสฺส กมฺมสฺส ปวตฺติยา, มิจฺฉาปณฺ्हิตํ โข มหาลิสฺส จิตฺตํ เหตุ มิจฺฉาปณฺ्हิตํ จิตฺตํ ปจฺจโย ปาปสฺส กมฺมสฺส กิริยาย ปาปสฺส กมฺมสฺส ปวตฺติยาติ. อຍံ โข มหาลิสฺส เหตุ อຍံ ปจฺจโย ปาปสฺส กมฺมสฺส กิริยาย ปาปสฺส กมฺมสฺส ปวตฺติยาติ.

โก ปน ฆนฺเต เหตุ โโก ปจฺจโย กฺลฺยาณสฺส กมฺมสฺส กิริยาย กฺลฺยาณสฺส กมฺมสฺส ปวตฺติยาติ? อโลโภ โข มหาลิสฺส เหตุ อโลโภ ปจฺจโย กฺลฺยาณสฺส กมฺมสฺส กิริยาย กฺลฺยาณสฺส กมฺมสฺส ปวตฺติยา, อโทโส โข มหาลิสฺส เหตุ อโทโส ปจฺจโย กฺลฺยาณสฺส กมฺมสฺส กิริยาย กฺลฺยาณสฺส กมฺมสฺส ปวตฺติยา, อโมนโห โข มหาลิสฺส เหตุ อโมนโห ปจฺจโย กฺลฺยาณสฺส กมฺมสฺส กิริยาย กฺลฺยาณสฺส กมฺมสฺส ปวตฺติยา, โยนิโส มนฺสิกาโร โข มหาลิสฺส เหตุ โยนิโส มนฺสิกาโร ปจฺจโย กฺลฺยาณสฺส กมฺมสฺส กิริยาย กฺลฺยาณสฺส กมฺมสฺส ปวตฺติยา, สฺมาปณฺ्हิตํ โข มหาลิสฺส จิตฺตํ เหตุ สฺมาปณฺ्हิตํ จิตฺตํ ปจฺจโย กฺลฺยาณสฺส กมฺมสฺส กิริยาย กฺลฺยาณสฺส กมฺมสฺส ปวตฺติยา. อຍံ โข มหาลิสฺส เหตุ อຍံ ปจฺจโย กฺลฺยาณสฺส กมฺมสฺส กิริยาย กฺลฺยาณสฺส กมฺมสฺส ปวตฺติยาติ. อิเม โข¹ มหาลิสฺส ทส ฐมฺมา โลเก น สํวิชฺเชยฺยํ, นยิธ ปญฺญาเยถ “อธฺมจฺริยาวิธฺมจฺริยา”ติ วา “ธฺมจฺริยาวิธฺมจฺริยา”ติ วา. ยสฺมา จ โข มหาลิสฺส อิเม ทส ฐมฺมา โลเก สํวิชฺชนฺติ, ตสฺมา ปญฺญาเยติ “อธฺมจฺริยาวิธฺมจฺริยา”ติ วา “ธฺมจฺริยาวิธฺมจฺริยา”ติ วาติ. สตฺตมံ.

¹ อ.ม. อิเม จ อังคตตรนิกาย ทสกันิปาต เล่ม ๒๔

๗. ประมวลถ้อยคดีกษัตริย์

[๒๑๗] นานี้ ภิกษเว สยเจตนิทานัน กมมานัน กตานิ อุปจิตานัน อุปปฏิสังเวทิตวา พุณตีภาวัน วทามิ. ตถจ โข ทิฏฐเจว ธมฺเม อุปปชเช^๒ วา อปเร วา ปริยาเย. น เตววาทัน ภิกษเว สยเจตนิทานัน กมมานัน กตานิ อุปจิตานัน อุปปฏิสังเวทิตวา ทุกขสฺสนฺตกิริยํ วทามิ.

ตตร ภิกษเว ติวิธา กายกมฺมฺนตสนฺโทสพฺยาปตฺติ อกฺขลสยเจตนิกา ทุกฺขทฺรยา ทุกฺขวิปาภา^๓ ไหติ. จตฺตพฺพิธา วจีกมฺมฺนตสนฺโทสพฺยาปตฺติ อกฺขลสยเจตนิกา ทุกฺขทฺรยา ทุกฺขวิปาภา ไหติ. ติวิธา มโนกมฺมฺนตสนฺโทสพฺยาปตฺติ อกฺขลสยเจตนิกา ทุกฺขทฺรยา ทุกฺขวิปาภา ไหติ.

กถญจ ภิกษเว ติวิธา กายกมฺมฺนตสนฺโทสพฺยาปตฺติ อกฺขลสยเจตนิกา ทุกฺขทฺรยา ทุกฺขวิปาภา ไหติ? อธิ ภิกษเว เอกจฺใจ ปาณาติปาตี ไหติ, ลุทโท โลहितปาณี หตปฺหเต นิวิฏฺฐจฺ, อทฺยาปฺนโน สพฺพปาณญเตสฺ.

อทินฺนาทฺยาไย ไหติ. ยนฺตํ ปฺรสุส ปฺรวิตฺตูปกรณํ คามคตํ วา อรญฺญคตํ วา, ตํ อทินฺนํ เถยฺยสฺสงฺขาตํ อาทาตา ไหติ.

กาเมสฺสุ มิจฺฉาจารี ไหติ, ยา ตา มาตฺรทฺธิตา ปิตฺรทฺธิตา ภาตฺรทฺธิตา ภคินิรทฺธิตา ฌาตฺริทฺธิตา โคตฺตรทฺธิตา ธมฺมรทฺธิตา สสาหมิกา สปริทฺถนฺทฺธา อนตฺมโส มาลาคุณฺนปริทฺธิตาปิ, ตถารูปาสุ จาริตฺตํ อาปชฺชิตา ไหติ. เหว โข ภิกษเว ติวิธา กายกมฺมฺนตสนฺโทสพฺยาปตฺติ อกฺขลสยเจตนิกา ทุกฺขทฺรยา ทุกฺขวิปาภา ไหติ.

กถญจ ภิกษเว จตฺตพฺพิธา วจีกมฺมฺนตสนฺโทสพฺยาปตฺติ อกฺขลสยเจตนิกา ทุกฺขทฺรยา ทุกฺขวิปาภา ไหติ? อธิ ภิกษเว เอกจฺใจ มุสฺสาวาที ไหติ. สภคฺคโต วา ปฺริสคฺคโต วา ฌาติมชฺชคฺคโต วา ปฺคมชฺชคฺคโต วา ราชกฺกุลมชฺชคฺคโต วา อภินิโต สกฺขิปฺญฺจฺ “เอหิ โภ ปฺริส ยํ ชานาสิ, ตํ วเทฮี”ติ, โส อชานัน วา อาห “ชานาฮี”ติ, ชานัน วา อาห “น ชานาฮี”ติ, อปฺสฺสํ วา อาห “ปฺสฺสามี”ติ, ปฺสฺสํ วา อาห “น ปฺสฺสามี”ติ, อิติ อตฺตเหตุ วา ปฺรเหตุ วา อามิสฺกิลฺภจิกฺขเหตุ วา สมนฺปชานมฺุสา ภาสิตา ไหติ.

ปิสฺสนฺวาจฺ ไหติ, อิตฺโต สุตฺวา อมฺุตร อทฺธาตา อิมฺสํ ฌาทาย, อมฺุตร วา สุตฺวา อิมฺสํ อทฺธาตา อมฺุสํ ฌาทาย. อิติ สมนฺคคานัน วา ฌตฺตา ภินฺนानัน วา อนฺุปฺททาตา วคฺคاراโม วคฺครโต วคฺคณฺนที วคฺคกรณี วาจํ ภาสิตา ไหติ.

^๒ สุตตฺนต ๑๖/๓๑๑ ฉ.ม. อุปปชชํ เหวมฺปฺริปิ

^๓ ก. อกฺขล สยเจตนิกํ ทุกฺขทฺรยํ ทุกฺขวิปาภํ

ผรุสวาใจ โหติ, ยา सा वाजा अनुत्ता गगुसा प्रगुक्ता प्रागिच्छन्ति गोचसामनुता
अस्मात्संवत्तनिका, तदारुपी वाजं ग्रासिता होति.

สมุปลลาपी โหติ, อกาลวาที อภูตวาที อนตถวาที อธम्मวาที อวินยวาที अनिधान्वती वाजं
ग्रासिता होति, अकालेन अनपत्तेस् अप्रियनुत्तवती अनतถसंहितं. ऐवं च गिक्खवे जत्तुपिठा
वज्जिग्गम्मनुत्तनुत्तोत्थयापत्ति अकुल्लसब्बเจतनिका तुक्खुत्तरया तुक्खुविपागा होति.

กถญจ กิक्खเว ติวิชา มโนกมฺมนุตฺตฺนุโत्थยาปตฺติ อकुลฺลสब्บเจตนิกา तुक्खุत्तरया तुक्खุวิปาगा
होति? อिธ กิक्खवे เอกจ्जใจ อภิซฺชมาลฺล โหติ. ยนฺตं प्रसुस प्रवित्तुत्तुपर्णं, तं अभिซฺชमेत्ता होति “ओ
वत्त यं प्रसुस तं मम असुसा”ติ.

พฺยาปนฺนจิตฺโต โหติ ปทฺฏฺจมนสงฺกปโป “อิมํ สตฺตา หลฺลญฺนตฺตฺวา วชฺฌนตฺตฺวา อฺจฺฉิซฺชนตฺตฺวา
วินฺสฺสนตฺตฺวา มา วา อหฺสฺสน”ติ.

มิจฺฉาทิฏฺฐิโก โหติ วิปริตฺตสฺสโน “นตฺถิ ทินฺนํ, นตฺถิ ยิฏฺฐํ, นตฺถิ หุตํ, นตฺถิ สุกฺกาทุกฺกฏานํ
กมฺมานํ ผลํ วิปาโก, นตฺถิ อຍံ โลกิ, นตฺถิ ปโร โลกิ, นตฺถิ มาตา, นตฺถิ ปิตา, นตฺถิ สตฺตา
โอปปาตฺติกา, นตฺถิ โลกิ สมนพฺราราหฺมณา สมนคฺคตฺตา สมนมาปฺปฏิปนฺนา, เย อิมญฺจ โลกํ ปรญฺจ
โลกํ สยํ อภิญฺญา สจฺฉิกตฺวา ปเวเทหฺสติ”ติ. ऐवं च गिक्खवे ติวิชา มโนกมฺมนุตฺตฺนุโत्थยาปตฺติ
अकुल्लसब्बเจตนिका तुक्खุत्तरया तुक्खุविपागा होति.

ติวิธ กายกมฺมนุตฺตฺนุโत्थยาปตฺติ อकुลฺลสब्बเจตนิกาเหตุ วา กิक्खเว สตฺตา กายสฺส เภทา
ปรมฺมรณา อปายํ ทฺคคฺตี วินิปาตํ นิริยํ อฺปปซฺชนฺติ. จत्ตฺุพฺพิठा वज्जिग्गम्मनुत्तनुत्तोत्थยาปत्ति
अकुल्लसब्बเจตनिकाเหตุ วา กิक्खवे สตฺตา กายสฺส เภทา ปรมฺมรณา อปายํ ทฺคคฺตี วินิปาตํ นิริยํ
อฺปปซฺชนฺติ. ติวิชา มโนกมฺมนุตฺตฺนุโत्थยาปตฺติ อकुลฺลสब्बเจตนิกาเหตุ วา กิक्खเว สตฺตา กายสฺส
ภฺทา ปรมฺมรณา อปายํ ทฺคคฺตี วินิปาตํ นิริยํ อฺปปซฺชนฺติ.

เสยฺยถาปี กิक्खเว อปฺณฺณโก มณิ อฺทฺธํ ชิตฺโต เยน เยนเว ปติฏฺฐาติ, สฺสปติฏฺฐิตฺตฺเยว
ปติฏฺฐาติ. ऐवमेव च गिक्खवे ติวिชา กายกมฺมนุตฺตฺนุโत्थยาปตฺติ อकुल्लसब्बเจตนิกาเหตุ วา
สตฺตา กายสฺส เภทา ปรมฺมรณา อปายํ ทฺคคฺตี วินิปาตํ นิริยํ อฺปปซฺชนฺติ. จत्ตฺุพฺพิठा
वज्जिग्गम्मनुत्तनुत्तोत्थยาปत्ति अकुल्लसब्बเจตनिकाเหตุ วา สตฺตา กายสฺส เภทา ปรมฺมรณา อปายํ
ทฺคคฺตี วินิปาตํ นิริยํ อฺปปซฺชนฺติ. ติวิชา มโนกมฺมนุตฺตฺนุโत्थยาปตฺติ อकुลฺลสब्बเจตนิกาเหตุ วา
สตฺตา กายสฺส เภทา ปรมฺมรณา อปายํ ทฺคคฺตี วินิปาตํ นิริยํ อฺปปซฺชนฺติ.

น่านี ภิภษเว สญเจตนิกันัน กมฺมานัน กตानัน อุปฺจิตานัน อปฺปฏิสํเวทิตฺวา พฺยณฺตีภาวํ วทามิ, ตถญฺ ชโย ทิฏฺฐเจว ฌมฺเม อุปฺปชฺเช วา อุปฺเร วา ปริยาเย. น เตววาทัน ภิภษเว สญเจตนิกันัน กมฺมานัน กตानัน อุปฺจิตานัน อปฺปฏิสํเวทิตฺวา ทฺกฺขสฺสณฺตกิริยํ วทามิ.

ตตฺร ภิภษเว ติวริชา กายกมฺมนฺตสมฺปตฺติ กุสลสญเจตนิกา สฺขุทฺรยา สฺขวิปากา โหติ. จตฺตฺพิชา วจีกมฺมนฺตสมฺปตฺติ กุสลสญเจตนิกา สฺขุทฺรยา สฺขวิปากา โหติ ติวริชา มโนกมฺมนฺตสมฺปตฺติ กุสลสญเจตนิกา สฺขุทฺรยา สฺขวิปากา โหติ.

กถญฺจ ภิภษเว ติวริชา กายกมฺมนฺตสมฺปตฺติ กุสลสญเจตนิกา สฺขุทฺรยา สฺขวิปากา โหติ? อึช ภิภษเว เอกจฺใจ ปาณาติปาตํ ปหาย ปาณาติปาตา ปฏฺวิโรโต โหติ นิหิตทณฺโท นิหิตสฺสโต ลชฺซี ทยาปนฺโน สพฺพปาณญฺตหิตานุกมฺปปี วิหฺรติ.

อทินฺนาทานํ ปหาย อทินฺนาทานา ปฏฺวิโรโต โหติ. ยนฺตํ ปรสฺส ปรวิตฺตฺตฺตฺปนฺนํ คามคตฺมํ วา อรณฺญคตฺมํ วา, น ตํ อทินฺนํ เถยฺยสงฺฆาตํ อาทาตา โหติ.

กาเมสฺสุ มิฉฺฉาจารํ ปหาย กาเมสฺสุ มิฉฺฉาจารา ปฏฺวิโรโต โหติ. ยา ตา มาตฺรฺกฺขิตา ปีตฺรฺกฺขิตา ภาตฺรฺกฺขิตา ภคินิรฺกฺขิตา ฌาติรฺกฺขิตา โคตฺตรฺกฺขิตา ฌมฺมรฺกฺขิตา สสามิกา สปริทณฺฑา อนฺตมฺโส มาลาคุณฺปริกฺขิตาปี, ตถารูปาสุ น จาริตตํ อาปชฺชิตา โหติ. เอวํ ชโย ภิภษเว ติวริชา กายกมฺมนฺตสมฺปตฺติ กุสลสญเจตนิกา สฺขุทฺรยา สฺขวิปากา โหติ.

กถญฺจ ภิภษเว จตฺตฺพิชา วจีกมฺมนฺตสมฺปตฺติ กุสลสญเจตนิกา สฺขุทฺรยา สฺขวิปากา โหติ? อึช ภิภษเว เอกจฺใจ มฺุสาวาทํ ปหาย มฺุสาวาทา ปฏฺวิโรโต โหติ. สภคฺคโต วา ปริสคฺคโต วา ภาติมชฺฌคฺคโต วา ปฺุคฺมชฺฌคฺคโต วา ราชกฺุลงมชฺฌคฺคโต วา อภินิโต สกฺขิปฺุญฺโจ “เอหิ โภ ปุริส, ยํ ชานาสี, ตํ วเทหี”ติ โส อชานันฺ วา อาห “น ชานามิ”ติ, ชานันฺ วา อาห “ชานามิ”ติ, อปฺสฺสํ วา อาห “น ปฺสฺสามิ”ติ, ปฺสฺสํ วา อาห “ปฺสฺสามิ”ติ, อิติ อตฺตเหตุ วา ปรเหตุ วา อามิสฺกิณฺญจิกฺขเหตุ วา น สมฺปชานมฺุสา ภาสิตา โหติ.

ปีสุณฺวาจํ ปหาย ปีสุณฺยา วาจา ย ปฏฺวิโรโต โหติ, น อิตฺโต สุตฺวา อมฺุตร อกฺขาตา อิเมสฺส เภทาย, อมฺุตร วา สุตฺวา น อิเมสฺส อกฺขาตา อมฺุสฺส เภทาย. อิติ ภินฺนानันฺ วา สนฺชาตา สหิตานันฺ วา อนฺุปฺทาตา, สมคฺคาราโม สมคฺครโต สมคฺคนนฺหี สมคฺคกรณฺนี วาจํ ภาสิตา โหติ.

ผรุสฺวาจํ ปหาย ผรุสฺยา วาจา ย ปฏฺวิโรโต โหติ. ยา สา วาจา เนลา กณฺณสุชา เปมฺนิยา หทยจฺคมา โปรี พหุชนกนฺดา พหุชนมฺนาปา, ตถารูปี วาจํ ภาสิตา โหติ.

สมณุปปาเป ปหาย สมณุปปาปา ปฏิวโรโต โหติ. กาลวาที ภูตวาที อุตถวาที ฐมมวาที
วินยวาที นิฉานวตี วาจี ภาสิตา โหติ. กาเลน สาปเทสึ ปริญนตวตี อุตถสณฺหิตํ. เอวํ โข ภิกฺขเว
จตุพฺพิชา วจฺจิมฺมนตสมฺปตฺติ กุสลสณฺเจตนิกา สุชฺชทฺรยา สุชฺชวิปากา โหติ.

กถญจ ภิกฺขเว ติวโร มโนกมฺมนตสมฺปตฺติ กุสลสณฺเจตนิกา สุชฺชทฺรยา สุชฺชวิปากา โหติ?
อิธ ภิกฺขเว เอกจฺจ อนภิฑฺฒาสุ โหติ. ยนฺตํ ปฺรสุส ปฺรวิตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตํ, ตํ อนภิฑฺฒาตา โหติ “อโ
วต ยํ ปฺรสุส, ตํ มม อสฺสา”ติ.

อพฺยาปนฺนจิตฺโต โหติ อปฺพุทฺฐจฺมฺนสงฺกปโป “อิมํ สตฺตา อเวรา โหนฺตุ อพฺยาปฺชฺชา อนีฉา
สุชฺชี อุตฺตานํ ปฺริหรนฺตุ”ติ.

สมฺมาทิฏฺฐิจฺโง โหติ อวิปฺรีตทสฺสนโ “อตฺถิ ทินฺนํ, อตฺถิ ยิฏฺฐํ, อตฺถิ หุตํ ๔เปฯ เย อิมญจ
โลกํ ปฺรณฺจ โลกํ สยํ อภิณฺญา สจฺฉิกิตฺวา ปเวเทนฺตี”ติ. เอวํ โข ภิกฺขเว ติวโร มโนกมฺมนต
สมฺปตฺติ กุสลสณฺเจตนิกา สุชฺชทฺรยา สุชฺชวิปากา โหติ.

ติวโร กายกมฺมนตสมฺปตฺติ กุสลสณฺเจตนิกาเหตุ วา ภิกฺขเว สตฺตา กายสฺส เภทา ปฺรมฺมรณฺา
สุคฺตี สคฺคํ โลกํ อุปฺปชฺชนฺตี. จตุพฺพิชา วจฺจิมฺมนตสมฺปตฺติ กุสลสณฺเจตนิกาเหตุ วา ภิกฺขเว
สตฺตา กายสฺส เภทา ปฺรมฺมรณฺา สุคฺตี สคฺคํ โลกํ อุปฺปชฺชนฺตี. ติวโร มโนกมฺมนตสมฺปตฺติ
กุสลสณฺเจตนิกาเหตุ วา ภิกฺขเว สตฺตา กายสฺส เภทา ปฺรมฺมรณฺา สุคฺตี สคฺคํ โลกํ อุปฺปชฺชนฺตี.

เสยฺยถาปี ภิกฺขเว อปฺณฺณโก มณิ อุทฺธชิตฺโต เยน เยเนว ปติฏฺฐจฺาติ, สฺุปฺติฏฺฐจิตฺเยว
ปติฏฺฐจฺาติ. เอวเมว โข ภิกฺขเว ติวโร กายกมฺมนตสมฺปตฺติ กุสลสณฺเจตนิกาเหตุ วา สตฺตา กายสฺส
ภฺทา ปฺรมฺมรณฺา สุคฺตี สคฺคํ โลกํ อุปฺปชฺชนฺตี. จตุพฺพิชา วจฺจิมฺมนตสมฺปตฺติ กุสลสณฺเจตนิกาเหตุ วา
สตฺตา กายสฺส เภทา ปฺรมฺมรณฺา สุคฺตี สคฺคํ โลกํ อุปฺปชฺชนฺตี. ติวโร มโนกมฺมนตสมฺปตฺติ
กุสลสณฺเจตนิกาเหตุ วา สตฺตา กายสฺส เภทา ปฺรมฺมรณฺา สุคฺตี สคฺคํ โลกํ อุปฺปชฺชนฺตี. สตฺตมํ.⁴

[๒๒๔] จตฺตาฬิสาย ภิกฺขเว ฐมฺเมหิ สมฺนฺนาคโต ยถาภตํ นิภฺชิตฺโต เอวํ นิรเย. กตเมหิ
จตฺตาฬิสาย? อุตฺตนา จ ปาณาติปาตี โหติ, ปฺรณฺจ ปาณาติปาเต สฺมาทเปติ, ปาณาติปาเต จ
สมฺนุญฺโย โหติ, ปาณาติปาตสฺส จ วณฺณํ ภาสติ. อุตฺตนา จ อทินฺนาทายี โหติ, ปฺรณฺจ
อทินฺนาทาเน สฺมาทเปติ, อทินฺนาทาเน จ สมฺนุญฺโย โหติ, อทินฺนาทานสฺส จ วณฺณํ ภาสติ.
อุตฺตนา จ กาเมสุ มิฉฺฉาจาเรี โหติ, ปฺรณฺจ กาเมสุ มิฉฺฉาจาเร สฺมาทเปติ, กาเมสุ มิฉฺฉาจาเร จ

⁴ อ.ม. อิโต ปรี อ.ม. โปฏฺฐเก ทิสฺสติ: นานํ ภิกฺขเว สณฺเจตนิกันํ ๔เปฯ ทฺุขสฺสนฺตฺกิริยํ วหาเมตี.

สมนุญโอบ ไหติ, กาเมสุ มิจฉาจารสฺส จ วณฺณํ ภาสติ. อตฺตนา จ มุสฺสาวาทิ ไหติ, ปรญจ มุสฺสาวาทสฺส สฺมาทเปติ, มุสฺสาวาทสฺส จ สมนุญโอบ ไหติ, มุสฺสาวาทสฺส จ วณฺณํ ภาสติ. อตฺตนา จ ปิสุณฺววจิ ไหติ, ปรญจ ปิสุณฺว วาจาย สฺมาทเปติ, ปิสุณฺว วาจาย จ สมนุญโอบ ไหติ, ปิสุณฺว จ วาจาย วณฺณํ ภาสติ. อตฺตนา จ ผุสฺสววจิ ไหติ, ปรญจ ผุสฺสว วาจาย สฺมาทเปติ, ผุสฺสว จ วาจาย สมนุญโอบ ไหติ, ผุสฺสว จ วาจาย วณฺณํ ภาสติ. อตฺตนา จ สมฺผปฺปลาปปี ไหติ, ปรญจ สมฺผปฺปลาเป สฺมาทเปติ, สมฺผปฺปลาเป จ สมนุญโอบ ไหติ, สมฺผปฺปลาปสฺส จ วณฺณํ ภาสติ. อตฺตนา จ อภิขุณฺณาสฺส ไหติ, ปรญจ อภิขุณฺณาย สฺมาทเปติ, อภิขุณฺณาย จ สมนุญโอบ ไหติ, อภิขุณฺณาย จ วณฺณํ ภาสติ. อตฺตนา จ พุยาปฺนฺนจิตฺโต ไหติ, ปรญจ พุยาปาเท สฺมาทเปติ, พุยาปาเท จ สมนุญโอบ ไหติ, พุยาปาทสฺส จ วณฺณํ ภาสติ. อตฺตนา จ มิจฉาทิฏฺฐิจิโก ไหติ, ปรญจ มิจฉาทิฏฺฐิจิยา สฺมาทเปติ, มิจฉาทิฏฺฐิจิยา จ สมนุญโอบ ไหติ, มิจฉาทิฏฺฐิจิยา จ วณฺณํ ภาสติ. อิมฺเห โข ภิกฺขเว จตฺตทาฬีสาย ธมฺเมหิ สมฺนฺนาคโต ยถาภตํ นิฏฺฐิตฺโต เอวํ นีรเย.

จตฺตทาฬีสาย ภิกฺขเว ธมฺเมหิ สมฺนฺนาคโต ยถาภตํ นิฏฺฐิตฺโต เอวํ สคฺเค. กตเมหิ จตฺตทาฬีสาย? อตฺตนา จ ปาณาติปาตา ปฏฺวิโรโต ไหติ, ปรญจ ปาณาติปาตา เวรมณฺิยา สฺมาทเปติ, ปาณาติปาตา เวรมณฺิยา จ สมนุญโอบ ไหติ, ปาณาติปาตา เวรมณฺิยา จ วณฺณํ ภาสติ. อตฺตนา จ อทินฺนาทานา ปฏฺวิโรโต ไหติ, ปรญจ อทินฺนาทานา เวรมณฺิยา สฺมาทเปติ, อทินฺนาทานา เวรมณฺิยา จ สมนุญโอบ ไหติ, อทินฺนาทานา เวรมณฺิยา จ วณฺณํ ภาสติ. อตฺตนา จ กาเมสุ มิจฉาจารา ปฏฺวิโรโต ไหติ, ปรญจ กาเมสุ มิจฉาจารา เวรมณฺิยา สฺมาทเปติ, กาเมสุ มิจฉาจารา เวรมณฺิยา จ สมนุญโอบ ไหติ, กาเมสุ มิจฉาจารา เวรมณฺิยา จ วณฺณํ ภาสติ. อตฺตนา จ มุสฺสาวาทา ปฏฺวิโรโต ไหติ, ปรญจ มุสฺสาวาทา เวรมณฺิยา สฺมาทเปติ, มุสฺสาวาทา เวรมณฺิยา จ สมนุญโอบ ไหติ, มุสฺสาวาทา เวรมณฺิยา จ วณฺณํ ภาสติ. อตฺตนา จ ปิสุณฺว วาจาย ปฏฺวิโรโต ไหติ, ปรญจ ปิสุณฺว วาจาย เวรมณฺิยา สฺมาทเปติ, ปิสุณฺว วาจาย เวรมณฺิยา จ สมนุญโอบ ไหติ, ปิสุณฺว วาจาย เวรมณฺิยา จ วณฺณํ ภาสติ. อตฺตนา จ ผุสฺสว วาจาย ปฏฺวิโรโต ไหติ, ปรญจ ผุสฺสว วาจาย เวรมณฺิยา จ สฺมาทเปติ, ผุสฺสว วาจาย เวรมณฺิยา จ สมนุญโอบ ไหติ, ผุสฺสว วาจาย เวรมณฺิยา จ วณฺณํ ภาสติ. อตฺตนา จ สมฺผปฺปลาปา ปฏฺวิโรโต ไหติ, ปรญจ สมฺผปฺปลาปา เวรมณฺิยา จ สฺมาทเปติ, สมฺผปฺปลาปา เวรมณฺิยา จ สมนุญโอบ ไหติ, สมฺผปฺปลาปา เวรมณฺิยา จ วณฺณํ ภาสติ. อตฺตนา จ อนภิขุณฺณาสฺส ไหติ, ปรญจ อนภิขุณฺณาย สฺมาทเปติ, อนภิขุณฺณาย จ สมนุญโอบ ไหติ, อนภิขุณฺณาย จ วณฺณํ ภาสติ. อตฺตนา จ อพุยาปฺนฺนจิตฺโต ไหติ, ปรญจ อพุยาปาเท สฺมาทเปติ, อพุยาปาเท จ สมนุญโอบ ไหติ, อพุยาปาทสฺส จ วณฺณํ ภาสติ. อตฺตนา จ สมฺมาทิฏฺฐิจิโก ไหติ, ปรญจ สมฺมาทิฏฺฐิจิยา สฺมาทเปติ, สมฺมาทิฏฺฐิจิยา จ สมนุญโอบ ไหติ, สมฺมาทิฏฺฐิจิยา จ วณฺณํ ภาสติ. อิมฺเห โข ภิกฺขเว จตฺตทาฬีสาย ธมฺเมหิ สมฺนฺนาคโต ยถาภตํ นิฏฺฐิตฺโต เอวํ สคฺเคติ. (๔)

๗. มหาลิสสูตร

ว่าด้วยเจ้าลิจฉวีพระนามว่ามหาล

[๔๗] สมัยหนึ่ง พระผู้มีพระภาคประทับอยู่ ณ ภูฏาคารศาลา ป่ามหาวัน เขตกรุงเวสาลี ครั้งนั้นแล เจ้าลิจฉวีพระนามว่ามหาลเสด็จเข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคถึงที่ประทับ ถวายอภิวัตแล้วประทับนั่ง ณ ที่สมควร ได้ทูลถามพระผู้มีพระภาคดังนี้ว่า

ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ อะไรหนอ เป็นเหตุเป็นปัจจัยให้ทำกรรมชั่ว และให้กรรมชั่วเป็นไป”

พระผู้มีพระภาคตรัสตอบว่า “มหาล โลกะเป็นเหตุเป็นปัจจัยให้ทำกรรมชั่ว และให้กรรมชั่วเป็นไป โทสะเป็นเหตุเป็นปัจจัยให้ทำกรรมชั่ว และให้กรรมชั่วเป็นไป โมหะเป็นเหตุเป็นปัจจัยให้ทำกรรมชั่ว และให้กรรมชั่วเป็นไป อโยนิโสมนสิการ(การมนสิการโดยไม่แยบคาย) เป็นเหตุเป็นปัจจัยให้ทำกรรมชั่ว และให้กรรมชั่วเป็นไป มิจฉาปณินทิจิต(จิตที่ตั้งไว้ผิด)แล เป็นเหตุเป็นปัจจัยให้ทำกรรมชั่ว และให้กรรมชั่วเป็นไป มหาล ก็เลสมีโลกะเป็นต้นนี้แล เป็นเหตุเป็นปัจจัยให้ทำกรรมชั่ว และให้กรรมชั่วเป็นไป”

เจ้าลิจฉวีพระนามว่ามหาลทูลถามว่า “อะไรเป็นเหตุเป็นปัจจัยให้ทำกรรมดี และให้กรรมดีเป็นไป พระพุทธเจ้าข้า”

พระผู้มีพระภาคตรัสตอบว่า มหาล อโลกะเป็นเหตุเป็นปัจจัยให้ทำกรรมดี และให้กรรมดีเป็นไป อโทสะเป็นเหตุเป็นปัจจัยให้ทำกรรมดี และให้กรรมดีเป็นไป อโมหะเป็นเหตุเป็นปัจจัยให้ทำกรรมดี และให้กรรมดีเป็นไป โยนิโสมนสิการ(การมนสิการโดยแยบคาย) เป็นเหตุเป็นปัจจัยให้ทำกรรมดี และให้กรรมดีเป็นไป สัมมาปณินทิจิต(จิตที่ตั้งไว้ถูก)แล เป็นเหตุเป็นปัจจัยให้ทำกรรมดี และให้กรรมดีเป็นไป

หากกรรม ๑๐ ประการนี้ ไม่พึงมีปรากฏอยู่ในโลก ความประพฤติน่าเสียดคือความประพฤติดุธรรม^๕ หรือความประพฤติน่าเสียดคือความประพฤติดุธรรม^๖ ก็จะไม่พึงมีปรากฏอยู่ในโลกนี้

มหาล เพราะกรรม ๑๐ ประการนี้ มีปรากฏอยู่ในโลก ฉะนั้น ความประพฤติน่าเสียดคือความประพฤติดุธรรม หรือความประพฤติน่าเสียดคือความประพฤติดุธรรม จึงมีปรากฏอยู่ในโลกนี้

มหาลิสสูตรที่ ๗ จบ

^๕ **ธรรม** ในที่นี้หมายถึงอกุศลกรรมบถ ๑๐ ประการ (อภ.ทสก.อ. (บาลี) ๓/๔๗/๓๔๘)

^๖ **ธรรม** ในที่นี้หมายถึงกุศลกรรมบถ ๑๐ ประการ (อภ.ทสก.อ. (บาลี) ๓/๔๗/๓๔๘)

๗. ปฐมสังขยาเจตนิกสูตร

ว่าด้วยกรรมที่สัตว์เจตนาสังขม สูตรที่ ๑

[๒๑๗] ภิกษุทั้งหลาย เรายังไม่รู้วิบากกรรม จะไม่กล่าวถึงความสิ้นสุดแห่งกรรมที่สัตว์เจตนาทำขึ้น สังขมขึ้น ก็วิบากนั้นเองที่สัตว์พึงเสวยในปัจจุบันก็มี ในอรรถภาพถัดไปก็มี หรือในอรรถภาพต่อ ๆ ไปก็มี ภิกษุทั้งหลาย เรายังไม่รู้วิบากกรรม จะไม่กล่าวถึงการทำให้สุดแห่งทุกข์ของกรรมที่สัตว์เจตนาทำขึ้น สังขมขึ้น ในข้อ นั้นแล วิบัติคือโทษแห่งกายกรรมที่มีเจตนาเป็นอกุศล มีทุกข์เป็นกำไร มีทุกข์เป็นวิบาก ๓ ประการ วิบัติคือโทษแห่งวจีกรรมที่มีเจตนาเป็นอกุศล มีทุกข์เป็นกำไร มีทุกข์เป็นวิบาก ๔ ประการ วิบัติคือโทษแห่งมโนกรรมที่มีเจตนาเป็นอกุศล มีทุกข์เป็นกำไร มีทุกข์เป็นวิบาก ๓ ประการ

วิบัติคือโทษแห่งกายกรรมที่มีเจตนาเป็นอกุศล มีทุกข์เป็นกำไร มีทุกข์เป็นวิบาก ๓ ประการ เป็นอย่างไร

คือ บุคคลบางคนในโลกนี้

๑. เป็นผู้ฆ่าสัตว์ หยาบฆ่า มีมือเปื้อนเลือด บักใจอยู่ในการฆ่าและการทรมาน ไม่มี ความเอ็นดูในสัตว์ทั้งปวง
๒. เป็นผู้ลักทรัพย์ คือ เป็นผู้ถือเอาทรัพย์อันเป็นอุปกรณ์เครื่องปลื้มใจของผู้อื่น ซึ่ง อยู่ในบ้าน หรืออยู่ในป่าที่เจ้าของไม่ได้ให้ ด้วยจิตเป็นเหตุขโมย
๓. เป็นผู้ประพฤตินิโคตนา คือ เป็นผู้ประพฤติล่วงในสตรีที่อยู่ในปกครองของ มารดา ที่อยู่ในปกครองของบิดา ที่อยู่ในปกครองของพี่ชายน้องชาย ที่อยู่ใน ปกครองของพี่สาวน้องสาว ที่อยู่ในปกครองของญาติ ที่ประพฤติธรรม มีสามี มีกฎหมายคุ้มครอง โดยที่สุด แม้สตรีที่บุรุษสวมด้วยพวงมาลัยหมายไว้

วิบัติคือโทษแห่งกายกรรมที่มีเจตนาเป็นอกุศล มีทุกข์เป็นกำไร มีทุกข์เป็น วิบาก ๓ ประการ เป็นอย่างนี้แล

วิบัติคือโทษแห่งวจีกรรมที่มีเจตนาเป็นอกุศล มีทุกข์เป็นกำไร มีทุกข์เป็น วิบาก ๔ ประการ เป็นอย่างไร

คือ บุคคลบางคนในโลกนี้

๑. เป็นผู้พูดเท็จ คือ อยู่ในสภา อยู่ในบริษัท อยู่ท่ามกลางหมู่ญาติ อยู่ท่ามกลาง หมู่ทหาร หรืออยู่ท่ามกลางราชสำนัก ถูกเขาอ้างเป็นพยานซักถามว่า “ท่านรู้สิ่ง ไດจงกล่าวสิ่งนั้น” บุคคลนั้นไม่รู้ก็กล่าวว่า “รู้” หรือรู้ก็กล่าวว่า “ไม่รู้” ไม่เห็นก็ กล่าววว่า “เห็น” หรือเห็นก็กล่าวว่า “ไม่เห็น” กล่าวเท็จทั้งที่รู้เพราะตนเป็นเหตุ บ้าง เพราะบุคคลอื่นเป็นเหตุบ้าง เพราะเหตุคือเห็นแก่อำมิสเล็กน้อยบ้าง
๒. เป็นผู้พูดส่อเสียด คือ ฟังความฝ่ายนี้แล้วไปบอกฝ่ายโน้นเพื่อทำลายฝ่ายนี้ หรือฟังความฝ่ายโน้นแล้วมาบอกฝ่ายนี้เพื่อทำลายฝ่ายโน้น ยุยงคนที่สามัคคี กัน ส่งเสริมคนที่แตกแยกกัน ชื่นชมยินดีเพลิดเพลินต่อผู้ที่แตกแยกกัน พูดแต่ ถ้อยคำที่ก่อความแตกแยกกัน

๓. เป็นผู้พูดคำหยาบ คือ กล่าวแต่คำที่หยาบคาย กล่าวแข็ง เผ็ดร้อน หยาบคาย ร้ายกาจแก่ผู้อื่น กระทบกระทั้งผู้อื่น โกลัต่อความโกรธ ไม่เป็นไปเพื่อสมาธิ
๔. เป็นผู้พูดเพ้อเจ้อ คือ พูดไม่ถูกเวลา พูดคำไม่จริง พูดไม่อิงประโยชน์ พูดไม่อิงธรรม พูดไม่อิงวินัย พูดคำที่ไม่มีหลักฐาน ไม่มีที่อ้างอิง ไม่มีที่กำหนด ไม่ประกอบด้วยประโยชน์

วิบัติคือโทษแห่งวจีกรรมที่มีเจตนาเป็นอกุศล มีทุกข์เป็นกำไร มีทุกข์เป็นวิบาก ๔ ประการ เป็นอย่างนี้แล

วิบัติคือโทษแห่งมโนกรรมที่มีเจตนาเป็นอกุศล มีทุกข์เป็นกำไร มีทุกข์เป็นวิบาก ๓ ประการ เป็นอย่างไร

คือ บุคคลบางคนในโลกนี้

๑. เป็นผู้เพ่งเล็งอยากได้ของเขา คือ เพ่งเล็งอยากได้ทรัพย์อันเป็นอุปกรณ์เครื่องปลื้มใจของผู้อื่นว่า “ทำอย่างไร ทรัพย์อันเป็นอุปกรณ์เครื่องปลื้มใจของผู้อื่นจะพึงเป็นของเรา”
๒. เป็นผู้มึนจิตพยายาม คือ มึนจิตคิดร้ายว่า “ขอสัตว์เหล่านี้จงถูกฆ่า จงถูกทำลาย จงขาดสูญ จงพินาศไป หรืออย่าได้มี”
๓. เป็นมิจฉาทิฎฐิ มีความเห็นวิปริตว่า “ทานที่ให้แล้วไม่มีผล ยัญที่บูชาแล้วไม่มีผล การเช่นสรวงไม่มีผล ผลวิบากแห่งกรรมที่ทำได้และชั่วก็ไม่มี โลกนี้ไม่มี โลกหน้าไม่มี มารดาไม่มีคุณ บิดาไม่มีคุณ โอบปาดิกลสัตว์ ไม่มี สมณพราหมณ์ผู้ประพฤติดีปฏิบัติชอบ ทำให้แจ้งโลกนี้และโลกหน้าด้วยปัญญาอันยิ่งเองแล้ว สอนผู้อื่นให้รู้แจ้งก็ไม่มีในโลก”

วิบัติคือโทษแห่งมโนกรรมที่มีเจตนาเป็นอกุศล มีทุกข์เป็นกำไร มีทุกข์เป็น วิบาก ๓ ประการ เป็นอย่างนี้แล

เพราะวิบัติคือโทษแห่งกายกรรมที่มีเจตนาเป็นอกุศล ๓ ประการ เพราะวิบัติคือโทษแห่งวจีกรรมที่มีเจตนาเป็นอกุศล ๔ ประการ หรือเพราะวิบัติคือโทษแห่งมโนกรรมที่มีเจตนาเป็นอกุศล ๓ ประการ สัตว์ทั้งหลายหลังจากตายแล้วจึงไปเกิดในอบาย ทุกคติ วินิบาต นรก

ภิกษุทั้งหลาย เพราะวิบัติคือโทษแห่งกายกรรมที่มีเจตนาเป็นอกุศล ๓ ประการ เพราะวิบัติคือโทษแห่งวจีกรรมที่มีเจตนาเป็นอกุศล ๔ ประการ หรือเพราะวิบัติคือโทษแห่งมโนกรรมที่มีเจตนาเป็นอกุศล ๓ ประการ สัตว์ทั้งหลายหลังจากตายแล้ว จึงไปเกิดในอบาย ทุกคติ วินิบาต นรก เปรียบเหมือนแก้วมณีหกเหลี่ยมถูกโยนขึ้นสูงก็กลับลงมาตั้งอยู่ด้วยดีตามปกติ ฉะนั้น

ภิกษุทั้งหลาย เรายังไม่รู้วิบากกรรม จะไม่กล่าวถึงความสิ้นสุดแห่งกรรมที่สัตว์เจตนาทำขึ้น สัมสมขึ้น ก็วิบากนั่นเองที่สัตว์พึงเสวยในปัจจุบันก็มี ในอัทภาพ ถัดไปก็มี หรือในอัทภาพต่อ ๆ ไปก็มี ภิกษุทั้งหลาย เรายังไม่รู้วิบากกรรม จะไม่กล่าวถึงการทำที่สุดแห่งทุกข์ของกรรมที่สัตว์เจตนาทำขึ้น สัมสมขึ้น ในข้อนี้แล สมบัติแห่งกายกรรมที่มีเจตนาเป็นอกุศล มีสุขเป็นกำไร มีสุขเป็นวิบาก ๓

ประการ สมบัติแห่งวจีกรรมที่มีเจตนาเป็นกุศล มีสุขเป็นกำไร มีสุขเป็นวิบาก ๔ ประการ สมบัติแห่ง มโนกรรมที่มีเจตนาเป็นกุศล มีสุขเป็นกำไร มีสุขเป็นวิบาก ๓ ประการ

สมบัติแห่งกายกรรมที่มีเจตนาเป็นกุศล มีสุขเป็นกำไร มีสุขเป็นวิบาก ๓ ประการ เป็น อย่างไร

คือ บุคคลบางคนในโลกนี้

๑. เป็นผู้ละเว้นขาดจากการฆ่าสัตว์ วางทัณฑฆาตและคัสตราวุธ มีความละอาย มีความเอ็นดู มุ่งหวังประโยชน์เกื้อกูลต่อสรรพสัตว์อยู่
๒. เป็นผู้ละเว้นขาดจากการลักทรัพย์ คือ ไม่ถือเอาทรัพย์อันเป็นอุปกรณ์เครื่อง ปลื้มใจของผู้อื่น ซึ่งอยู่ในบ้านหรืออยู่ในป่าที่เจ้าของไม่ได้ให้ ด้วยจิตเป็นเหตุ ขโมย
๓. เป็นผู้ละเว้นขาดจากการประพฤตินอกในกาม คือ ไม่เป็นผู้ประพฤติกว้างในสตรี ทั้งหลายที่อยู่ในปกครองของมารดา ที่อยู่ในปกครองของบิดา ที่อยู่ในปกครอง ของพี่ชายน้องชาย ที่อยู่ในปกครองของพี่สาวน้องสาว ที่อยู่ในปกครองของ ญาติ ที่ประพฤตินอก มีสามี มีกฎหมายคุ้มครอง โดยที่สุดแม้แต่สตรีที่บุรุษ สวมด้วยพวงมาลัยหมายไว้

สมบัติแห่งกายกรรมที่มีเจตนาเป็นกุศล มีสุขเป็นกำไร มีสุขเป็นวิบาก ๓ ประการ เป็นอย่างนี้

แล

สมบัติแห่งวจีกรรมที่มีเจตนาเป็นกุศล มีสุขเป็นกำไร มีสุขเป็นวิบาก ๔ ประการ เป็น อย่างไร

คือ บุคคลบางคนในโลก

๑. เป็นผู้ละเว้นขาดจากการพูดเท็จ คืออยู่ในสภา อยู่ในบริษัท อยู่ท่ามกลางหมู่ ญาติ อยู่ท่ามกลางหมู่ทหาร หรืออยู่ท่ามกลางราชสำนัก ถูกเขาอ้างเป็นพยาน ชักถามว่า “ท่านรู้สิ่งใดจงกล่าวสิ่งนั้น” บุคคลนั้นไม่รู้ก็กล่าวว่า “ไม่รู้” หรือรู้ก็ กล่าว “รู้” ไม่เห็นกล่าวว่า “ไม่เห็น” หรือเห็นก็กล่าวว่า “เห็น” ไม่กล่าวเท็จทั้ง ที่รู้เพราะตนเป็นเหตุบ้าง เพราะบุคคลอื่นเป็นเหตุบ้าง เพราะเหตุคือเห็นแก่ อามิสเล็กน้อยบ้าง
๒. เป็นผู้ละเว้นขาดจากการพูดส่อเสียด คือ ฟังความฝ่ายนี้แล้วไม่ไปบอกฝ่าย ไนั้นเพื่อทำลายฝ่ายนี้ หรือฟังความฝ่ายโน้นแล้วไม่มาบอกฝ่ายนี้เพื่อทำลาย ฝ่ายโน้น สมานคนที่แตกแยกกัน ส่งเสริมคนที่ปรองดองกัน ชื่นชมยินดี เพลิดเพลินต่อผู้ที่สามัคคีกัน พูดแต่ถ้อยคำที่สร้างสรรค์ความสามัคคี
๓. เป็นผู้ละเว้นขาดจากการพูดคำหยาบ คือกล่าวแต่คำที่ไม่มีโทษ ไพเราะ น่ารัก จับใจ เป็นคำของชาวเมือง คนส่วนมากรักใคร่พอใจ

๔. เป็นผู้ละเว้นขาดจากการพูดเพ้อเจ้อ คือ พูดถูกเวลา พูดคำจริง พูดอิงประโยชน์ พูดอิงธรรม พูดอิงวินัย พูดคำที่มีหลักฐาน มีที่อ้างอิง มีที่กำหนดประกอบด้วยประโยชน์

สมบัติแห่งวจีกรรมที่มีเจตนาเป็นกุศล มีสุขเป็นกำไร มีสุขเป็นวิบาก ๔ ประการ เป็นอย่างนี้แล

อย่างไร

คือ บุคคลบางคนในโลกนี้

๑. เป็นผู้ไม่เพ่งเล็งอยากได้ของเขา คือ ไม่เพ่งเล็งอยากได้ทรัพย์อันเป็นอุปกณ์เครื่องปลื้มใจของผู้อื่นว่า “ทำอย่างไร ทรัพย์อันเป็นอุปกณ์เครื่องปลื้มใจของผู้อื่นจะพึงเป็นของเรา”
๒. เป็นผู้ที่มีจิตไม่พยายาม คือ ไม่มีจิตคิดร้ายว่า “ขอสัตว์เหล่านี้จงเป็นผู้ไม่มีเวร ไม่มีจิตพยายาม ไม่มีทุกข์ มีสุข รักษาตนเถิด”
๓. เป็นสัมมาทิฐิ มีความเห็นไม่วิปริตว่า “ทานที่ให้แล้วมีผล ยัญที่บูชาแล้ว มีผล การเช่นสรวงมีผล ฯลฯ สมณพราหมณ์ผู้ประพฤดีปฏิบัติชอบ ทำให้แจ้งโลกนี้ และโลกหน้าด้วยปัญญาอันยิ่งเองแล้วสอนผู้อื่นให้รู้แจ้ง มีอยู่ในโลก”

สมบัติแห่งมโนกรรมที่มีเจตนาเป็นกุศล มีสุขเป็นกำไร มีสุขเป็นวิบาก ๓ ประการ เป็นอย่างนี้

แล

เพราะสมบัติแห่งกายกรรมที่มีเจตนาเป็นกุศล ๓ ประการ เพราะสมบัติแห่ง วจีกรรมที่มีเจตนาเป็นกุศล ๔ ประการ หรือเพราะสมบัติแห่งมโนกรรมที่มีเจตนา เป็นกุศล ๓ ประการ สัตว์ทั้งหลาย หลังจากตายแล้วจึงไปเกิดในสุคติโลกสวรรค์

ภิกษุทั้งหลาย เพราะสมบัติแห่งกายกรรมที่มีเจตนาเป็นกุศล ๓ ประการ เพราะสมบัติแห่งวจีกรรมที่มีเจตนาเป็นกุศล ๔ ประการ หรือเพราะสมบัติแห่ง มโนกรรมที่มีเจตนาเป็นกุศล ๓ ประการ สัตว์ทั้งหลายหลังจากตายแล้วจึงไปเกิดใน สุคติโลกสวรรค์ เปรียบเหมือนแก้วมณี ๔ เหลี่ยมที่บุคคลโยนขึ้นข้างบน ตกลงมา ทางเหลี่ยมใด ๆ ก็ตั้งอยู่ได้ตามเหลี่ยมที่ตกลงนั้น ๆ

ปฐมสังขยเจตนิกสูตรที่ ๗ จบ

ธรรมที่ให้สัตว์เกิดในนรก ๔๐ ประการ

[๒๒๔] ภิกษุทั้งหลาย บุคคลประกอบด้วยธรรม ๔๐ ประการ ย่อมดำรงอยู่ในนรก เหมือนถูกนำไปฝังไว้

ธรรม ๔๐ ประการ อะไรบ้าง คือ

๑. ตนเองเป็นผู้ฆ่าสัตว์
๒. ชักชวนผู้อื่นให้ฆ่าสัตว์
๓. เป็นผู้พอใจการฆ่าสัตว์
๔. สรรเสริญการฆ่าสัตว์
๕. ตนเองเป็นผู้ลักทรัพย์
๖. ชักชวนผู้อื่นให้ลักทรัพย์
๗. เป็นผู้พอใจการลักทรัพย์
๘. สรรเสริญการลักทรัพย์
๙. ตนเองเป็นผู้ประพฤตินิन्दในกาม
๑๐. ชักชวนผู้อื่นให้ประพฤตินิन्दในกาม
๑๑. เป็นผู้พอใจการประพฤตินิन्दในกาม
๑๒. สรรเสริญการประพฤตินิन्दในกาม
๑๓. ตนเองเป็นผู้พูดเท็จ
๑๔. ชักชวนผู้อื่นให้พูดเท็จ
๑๕. เป็นผู้พอใจการพูดเท็จ
๑๖. สรรเสริญการพูดเท็จ
๑๗. ตนเองเป็นผู้พูดส่อเสียด
๑๘. ชักชวนผู้อื่นให้พูดส่อเสียด
๑๙. เป็นผู้พอใจการพูดส่อเสียด
๒๐. สรรเสริญการพูดส่อเสียด
๒๑. ตนเองเป็นผู้พูดคำหยาบ
๒๒. ชักชวนผู้อื่นให้พูดคำหยาบ
๒๓. เป็นผู้พอใจการพูดคำหยาบ
๒๔. สรรเสริญการพูดคำหยาบ
๒๕. ตนเองเป็นผู้พูดเพ้อเจ้อ
๒๖. ชักชวนผู้อื่นให้พูดเพ้อเจ้อ
๒๗. เป็นผู้พอใจการพูดเพ้อเจ้อ
๒๘. สรรเสริญการพูดเพ้อเจ้อ
๒๙. ตนเองเป็นผู้ฟุ้งเสียดอยากได้ของเขา
๓๐. ชักชวนผู้อื่นให้ฟุ้งเสียดอยากได้ของเขา

๓๑. เป็นผู้พอใจความเพ่งเล็งอยากได้ของเขา
๓๒. สรรเสริญความเพ่งเล็งอยากได้ของเขา
๓๓. ตนเองเป็นผู้มีจิตพยาบาท
๓๔. ชักชวนผู้อื่นให้มีจิตพยาบาท
๓๕. เป็นผู้พอใจความมีจิตพยาบาท
๓๖. สรรเสริญความมีจิตพยาบาท
๓๗. ตนเองเป็นมิจฉาทิฎฐิ
๓๘. ชักชวนผู้อื่นให้เป็นมิจฉาทิฎฐิ
๓๙. เป็นผู้พอใจความเป็นมิจฉาทิฎฐิ
๔๐. สรรเสริญความเป็นมิจฉาทิฎฐิ

ภิกษุทั้งหลาย บุคคลประกอบด้วยกรรม ๔๐ ประการนี้แล ย่อมดำรงอยู่ในนรกเหมือนถูกนำไปฝังไว้

กรรมที่ให้สัตว์เกิดในสวรรค์ ๔๐ ประการ

ภิกษุทั้งหลาย บุคคลประกอบด้วยกรรม ๔๐ ประการ ย่อมดำรงอยู่ในสวรรค์ เหมือนได้รับอัญเชิญไปประดิษฐานไว้

กรรม ๔๐ ประการ อะไรบ้าง คือ

๑. ตนเองเป็นผู้เว้นขาดจากการฆ่าสัตว์
๒. ชักชวนผู้อื่นให้งดเว้นจากการฆ่าสัตว์
๓. เป็นผู้พอใจการงดเว้นจากการฆ่าสัตว์
๔. สรรเสริญการงดเว้นจากการฆ่าสัตว์
๕. ตนเองเป็นผู้เว้นขาดจากการลักทรัพย์
๖. ชักชวนผู้อื่นให้งดเว้นจากการลักทรัพย์
๗. เป็นผู้พอใจการงดเว้นจากการลักทรัพย์
๘. สรรเสริญการงดเว้นจากการลักทรัพย์
๙. ตนเองเป็นผู้เว้นขาดจากการประพฤติผิดในกาม
๑๐. ชักชวนผู้อื่นให้งดเว้นจากการประพฤติผิดในกาม
๑๑. เป็นผู้พอใจการงดเว้นจากการประพฤติผิดในกาม
๑๒. สรรเสริญการงดเว้นจากการประพฤติผิดในกาม
๑๓. ตนเองเป็นผู้เว้นขาดจากการพูดเท็จ
๑๔. ชักชวนผู้อื่นให้งดเว้นจากการพูดเท็จ
๑๕. เป็นผู้พอใจการงดเว้นจากการพูดเท็จ
๑๖. สรรเสริญการงดเว้นจากการพูดเท็จ
๑๗. ตนเองเป็นผู้เว้นขาดจากการพูดส่อเสียด

๑๘. ชักชวนผู้อื่นให้งดเว้นจากการพูดส่อเสียด
๑๙. เป็นผู้พอใจในการงดเว้นจากการพูดส่อเสียด
๒๐. สรรเสริญการงดเว้นจากการพูดส่อเสียด
๒๑. ตนเองเป็นผู้เว้นขาดจากการพูดคำหยาบ
๒๒. ชักชวนผู้อื่นให้งดเว้นจากการพูดคำหยาบ
๒๓. เป็นผู้พอใจการงดเว้นจากการพูดคำหยาบ
๒๔. สรรเสริญการงดเว้นจากการพูดคำหยาบ
๒๕. ตนเองเป็นผู้เว้นขาดจากการพูดเพื่อเจ้อ
๒๖. ชักชวนผู้อื่นให้งดเว้นจากการพูดเพื่อเจ้อ
๒๗. เป็นผู้พอใจการงดเว้นจากการพูดเพื่อเจ้อ
๒๘. สรรเสริญการงดเว้นจากการพูดเพื่อเจ้อ
๒๙. ตนเองเป็นผู้ไม่เพ่งเล็งอยากได้ของเขา
๓๐. ชักชวนผู้อื่นให้ไม่เพ่งเล็งอยากได้ของเขา
๓๑. เป็นผู้พอใจความไม่เพ่งเล็งอยากได้ของเขา
๓๒. สรรเสริญความไม่เพ่งเล็งอยากได้ของเขา
๓๓. ตนเองเป็นผู้มีจิตไม่พยาบาท
๓๔. ชักชวนผู้อื่นให้มีจิตไม่พยาบาท
๓๕. เป็นผู้พอใจความมีจิตไม่พยาบาท
๓๖. สรรเสริญความมีจิตไม่พยาบาท
๓๗. ตนเองเป็นสัมมาทิฐิ
๓๘. ชักชวนผู้อื่นให้เป็นสัมมาทิฐิ
๓๙. เป็นผู้พอใจความเป็นสัมมาทิฐิ
๔๐. สรรเสริญความเป็นสัมมาทิฐิ

ภิกษุทั้งหลาย บุคคลประกอบด้วยธรรม ๔๐ ประการนี้แล ย่อมดำรงอยู่ใน สวรรค์ เหมือนได้
รับอัญเชิญไปประดิษฐานไว้ (๔)
